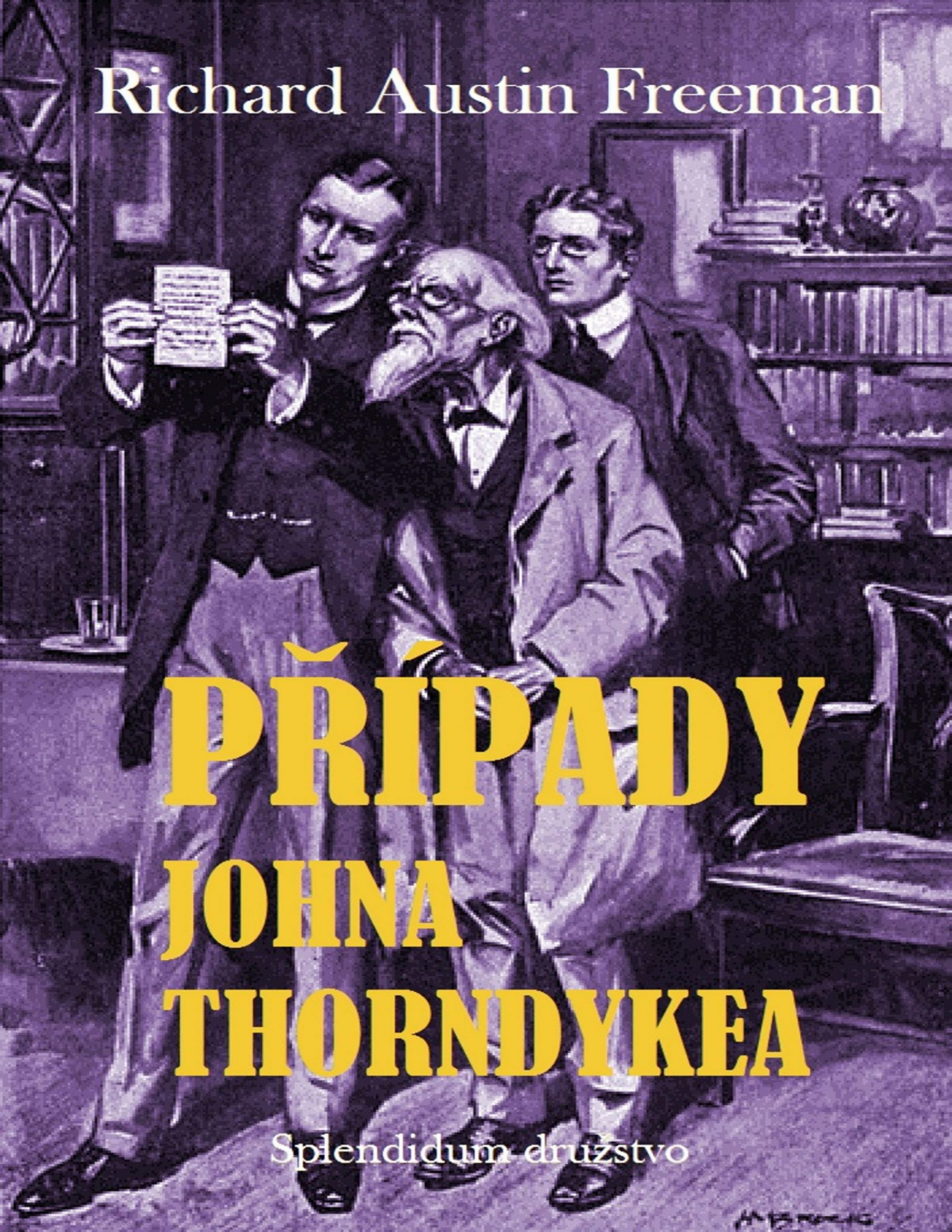

A purple-toned illustration of three men in a library. On the left, a man in a dark suit holds a small card. In the center, an older man with a white beard and glasses looks at the card. On the right, another man in a dark suit stands with his hands behind his back. Bookshelves filled with books are in the background.

Richard Austin Freeman

**PŘÍPADY
JOHNA
THORNDYKEA**

Splendidum družstvo

PŘÍPADY JOHNA THORNDYKEA

RICHARD AUSTIN FREEMAN

Splendidum družstvo • Vražné, Hynčice

PŘÍPADY JOHNA THORNDYKEA

Copyright © Richard Austin Freeman, 1909

Cover © Henry Matthew Brock, 1908

Translation © Tereza Novotná, 2021

Czech Edition © Splendidum družstvo

Vražné, Hynčice, 2022

První el. vydání

ISBN 978-80-7681-192-8 (EPUB)

ISBN 978-80-7681-193-5 (MOBI)

ISBN 978-80-7681-194-2 (PDF)

Z britského originálu John Thorndyke's Cases by R. Austin Freeman, přeložila Tereza
Novotná.

Ilustrace HM Brocka (1875-1960) pro případy Johna Thorndykea od R. Austina Freemana
(1862-1943).

Obsah

PŘEDMLUVA

ZÁHADNÁ VRAŽDA VE VLAKU

CIZINCŮV KLÍČ

MANDARÍNSKÁ PERLA

STOPY V PÍSKU

MOABSKÁ ŠIFRA

HLINÍKOVÁ DÝKA

PODIVNÁ LOUPEŽ

ZPRÁVA Z MOŘSKÝCH HLUBIN

Životopis - Dr. Richard Austin Freeman

PŘEDMLUVA

Povídky v této sbírce, vzhledem k tomu, že představují poněkud nový začátek v této třídě literatury, vyžadují několik slov na úvod. Primárním úkolem každé beletrie je poskytnout čtenáři zábavu a tato skutečnost se neztrácí ze zřetele. Domnívám se však, že zajímavost takzvané “detektivní” literatury je značně posílena tím, že se pečlivě drží pravděpodobného a striktně se vyhýbá fyzikálním nemožnostem; v souladu s tímto přesvědčením jsem se svědomitě omezil na autentická fakta a prakticky použitelné metody. Příběhy mají z velké části medicínsko-právní motiv a metody řešení v nich popsané jsou podobné těm, které ve skutečné praxi používají právníci. Příběhy vlastně ilustrují použití běžných metod vědeckého výzkumu při odhalování trestných činů. Mohu dodat, že popisované experimenty jsem ve všech případech prováděl já ...

R. A. F.

Gravesend,

21. září 1909.

ZÁHADNÁ VRAŽDA VE VLAKU

Thorndyke stál na nástupišti a rozhlížel se po něm s obavami, které rostly s tím, jak se blížil čas odjezdu vlaku.

„To je velmi nešťastné,“ řekl a neochotně vstoupil do prázdného kuřáckého kupé, když strážný provedl mávnutí zeleným praporkem. „Obávám se, že jsme zmeškali našeho přítele.“ Zavřel dveře, a když se vlak dal do pohybu, vystrčil hlavu z okna.

„Teď jsem zvědavý, jestli to bude on. Jestli ano, tak vlak zachytil jen o vlásek a teď je v jednom ze zadních kupé,“ pokračoval.

Předmětem Thorndykových úvah byl pan Edward Stopford z firmy Stopford a Myers z Portugal Street, advokáti, a jeho nynější spojení s námi vyplynulo z telegramu, který do naší kanceláře dorazil předchozího večera. Byl placený a zněl takto:

Můžete sem zítra přijít řídit obhajobu? Důležitý případ. Veškeré náklady přebíráme my. STOPFORD A MYERS

Thorndyke odpověděl kladně a brzy ráno byl doručen další telegram – zřejmě odeslaný přes noc:

Odjíždím do Woldhurstu v 8.25 z Charing Cross. Pokud to bude možné, zavolám vám. EDWARD STOPFORD

Nevolal však, a protože nám oběma byl osobně neznámý, nemohli jsme posoudit, zda byl mezi cestujícími na nástupišti.

„To je velká škoda,“ opakoval Thorndyke, „protože nás to připravuje o předběžné posouzení případu, které je tak neocenitelné.“ Zamyšleně si naplnil dýmku, a když si bezvýsledně prohlédl nástupiště na London Bridge, vzal do ruky noviny, které si koupil v knihkupectví, a začal listovat, rychle přejížděl očima po sloupcích a nevšímal si novinářských nástrah v odstavcích a člancích.

„Je to velká nevýhoda,“ poznamenal, zatímco stále ještě listoval novinami, „když se člověk pustí do vyšetřování bez přípravy – když je konfrontován s detaily dřív, než má možnost o případu uvažovat v obecné rovině. Například...“

Odmlčel se, nechal větu nedokončenou, a když jsem tázavě vzhlédl, viděl jsem, že otočil další stránku a nyní pozorně čte.

„Tohle vypadá jako náš případ, Jervisi,“ řekl vzápětí, podal mi noviny a ukázal na odstavec v horní části stránky. Byl docela stručný a nesl nadpis *“Hrozná vražda v Kentu”* a popisoval následující události:

Včera ráno byl v městečku Woldhurst, které leží na odbočce z Halbury Junction, odhalen šokující zločin. Objev učinil vrátný, který kontroloval vagóny vlaku, který právě přijel. Když otevřel dveře kupé první třídy, s hrůzou zjistil, že na podlaze leží tělo módně oblečené ženy. Okamžitě byla přivolána lékařská pomoc a po příjezdu divizního chirurga doktora Mortona bylo zjištěno, že žena není mrtvá déle než několik minut.

Stav mrtvolý nenechává nikoho na pochybách, že byla spáchána vražda nejbrutálnějšího druhu; příčinou smrti byla pronikavá rána do hlavy, způsobená nějakým špičatým nástrojem, který musel být použit s hroznou

silou, protože prorazil lebku a vnikl do mozku. O tom, že motivem činu nebyla loupež, svědčí skutečnost, že na věšáku byla nalezena draze vybavená příruční taška a že šperky mrtvé ženy, včetně několika cenných diamantových prstenů, byly nedotčené. Místní policie prý již někoho zatkla.

„Hrůzná záležitost,“ poznamenal jsem, když jsem noviny vracel, „ale zpráva nám mnoho informací neposkytuje.“

„Neposkytuje,“ souhlasil Thorndyke, „a přesto nám dává něco k zamyšlení. Tady je perforační rána lebky, způsobená nějakým špičatým nástrojem – tedy za předpokladu, že to není střelná rána. Jaký nástroj by byl schopen způsobit takové zranění? Jak by se takový nástroj používal v uzavřeném prostoru železničního vagonu a jaká osoba by takový nástroj vlastnila? To jsou předběžné otázky, které stojí za zvážení, a doporučuji vám je spolu s dalšími problémy týkajícími se možného motivu – s výjimkou loupeže – a jiných okolností než vraždy, které by mohly být příčinou zranění.“

„Výběr vhodných nástrojů není příliš velký,“ poznamenal jsem.

„Je velmi omezený a většina z nich, jako například štukatérský krumpáč nebo geologické kladivo, je spojena s určitými konkrétními profesemi. Máte nějaký zápisník?“

„Mám,“ a když jsem přijal narážku, předložil jsem zápisník a mlčky pokračoval v dalších úvahách, zatímco můj společník, rovněž se zápisníkem na klíně, vytrvale hleděl z okna. A tak zůstal zahloubaný do myšlenek a tu a tam si zapsal nějaký zápis do sešitu, dokud vlak nezpomalil na křižovatce Halbury Junction, kde jsme museli přestoupit na odbočku.

Když jsme vystoupili, všiml jsem si dobře oblečeného muže, který spěchal zezadu na nástupiště a dychtivě si prohlížel tváře několika cestujících, kteří vystoupili. Brzy si nás všiml, rychle se k

nám přiblížil a při pohledu z jednoho na druhého se zeptal: „Doktor Thorndyke?“

„Ano,“ odpověděl můj kolega a dodal: „A vy jste, předpokládám, pan Edward Stopford?“

Advokát se uklonil. „Tohle je strašná záležitost,“ řekl rozrušeně. „Vidím, že máte ty noviny. Velmi šokující záležitost. Nesmírně se mi ulevilo, že jsem vás tu našel. Málem mi ujel vlak a bál jsem se, že vás zmeškám.“

„Zdá se, že došlo k zatčení,“ začal Thorndyke.

„Ano – můj bratr. Hrozná věc. Pojďme na nástupiště, náš vlak vyjede až za čtvrt hodiny.“

Odložili jsme náš společný Gladstonův a Thorndykeův cestovní kufr do prázdného kupé první třídy a pak jsme se s advokátem mezi námi vydali na nefrekventovaný konec nástupiště.

„Postavení mého bratra,“ řekl pan Stopford, „mě naplňuje hrůzou – ale dovolte mi, abych vám uvedl fakta na pravou míru, a vy si uděláte úsudek sami. To ubohé stvoření, které bylo tak brutálně zavražděno, byla slečna Edith Grantová. Dříve byla uměleckou modelkou a jako taková byla hodně zaměstnána u mého bratra, který je malířem – Harolda Stopforda, víte, nyní A.R.A.“

„Znám jeho skvělá díla velmi dobře.“

„To si myslím také. No, tenkrát byl ještě docela mladý – asi dvacet a se slečnou Grantovou se sblížil docela nevinně, i když ne zrovna diskrétně, ale byla to milá a vážená dívka, jako většina anglických modelek, a nikdo si nemyslel nic zlého. Přesto mezi nimi proběhla spousta dopisů a několik drobných dárků, mezi nimiž byl i korálkový řetízek s medailonkem, do něhož byl natolik bláhový, že si nechal dát svůj portrét a napsal: *“Edith, od Harolda”*.“

Později se slečna Grantová, která měla docela dobrý hlas, dostala na jeviště, do komické opery, a v důsledku toho se její zvyky a společníci poněkud změnili; a protože se Harold mezitím zasnoubil, přirozeně toužil získat své dopisy zpět a hlavně vyměnit medailonek za nějaký méně kompromitující dárek. Dopisy mu nakonec poslala, ale s medailonkem se rozhodně odmítla rozloučit.

Poslední měsíc Harold pobýval v Halbury, podnikal výlety do okolí a včera ráno jel vlakem do Shinglehurstu, třetí stanice odsud a před Woldhurstem.

Na nástupišti potkal slečnu Grantovou, která přijela z Londýna a jela dál do Worthingu. Nastoupili spolu do vlaku a měli pro sebe kupé první třídy. Zdá se, že v té době měla na sobě jeho medailonek, a on ji znovu vyzval k výměně, což odmítla, stejně jako předtím. Zdá se, že diskuse se na obou stranách dost rozhořela, protože strážný i portýr v Munsdenu si všimli, že se zřejmě hádají; ale výsledkem celé záležitosti bylo, že dáma přetrhla řetízek a hodila ho spolu s medailonkem mému bratrovi a v Shinglehurstu Harold vystoupil – rozešli se ve zlém. Měl tehdy u sebe kompletní skicářskou výbavu, včetně velkého holandského deštníku, jehož spodní kloub je jasanová hůl opatřená mohutným ocelovým hrotem k zarážení do země.

Bylo asi půl jedenácté, když vystoupil v Shinglehurstu; v jedenáct se dostal na své stanoviště a dal se do práce a tři hodiny vytrvale maloval. Pak vše sbalil a právě se vydával na cestu zpět na nádraží, když ho potkala policie a zatkla ho.

A teď si všimněte, jak se proti němu hromadí nepřímé důkazy. Byl posledním člověkem, který byl viděn ve společnosti zavražděné ženy – zdá se totiž, že po jejich odchodu z Munsdenu ji nikdo

neviděl; ví se, že se s ní pohádal, když ji naposledy viděli živou, měl důvod, proč si možná přál její smrt, byl vybaven nástrojem – bodnou holí – schopnou způsobit zranění, které způsobilo její smrt, a když byl prohledán, našel se u něj medailonek a přetržený řetízek, zřejmě násilně odstraněný z její osoby.

Proti tomu všemu samozřejmě stojí jeho známá povaha – je to ten nejmírnější a nejpřívětivější člověk – a jeho následné chování, které je v případě jeho viny na nejvyšší míru nedůstojné, ale jako právník nemohu nevidět, že zdání téměř beznadějně svědčí proti němu.“

„Nebudeme říkat ‘beznadějně’,“ odpověděl Thorndyke, když jsme zaujali místa v kočáře, „i když předpokládám, že policie si je tím dost jistá. Kdy začne vyšetřování?“

„Dnes ve čtyři. Dostal jsem od koronera příkaz, abyste si prohlédl tělo a byl přítomen pitvě.“

„Neznáte náhodou přesnou polohu zranění?“

„Ano, je to kousek nad levým uchem a za ním – strašná kulatá díra, od níž se táhne k boku čela trhaná rána nebo trhlina.“

„A jak tělo leželo?“

„Přímo podél podlahy, s nohama blízko dveří z boku.“

„Byla rána na hlavě jediná?“

„Ne, na pravé tváři byla dlouhá řezná rána nebo podlitina – policejní lékař ji nazval pohmožděninou, kterou podle něj způsobil těžký a poměrně tupý nástroj. O žádných dalších zraněních nebo modřinách jsem neslyšel.“

„Vstoupil včera někdo do vlaku v Shinglehurstu?“ ptal se dál Thorndyke.

„Po odjezdu z Halbury do vlaku nikdo nevstoupil.“

Thorndyke o těchto výrocích mlčky uvažoval a vzápětí se ponořil jakoby do hlubokého spánku, z něhož se probрал, až když vlak vyjel ze stanice Shinglehurst.

„Vražda byla spáchána asi tady,“ řekl pan Stopford, „přinejmenším mezi tímto místem a Woldhurstem.“

Thorndyke poněkud mechanicky přikývl, protože byl v tu chvíli zaujat pozorným sledováním objektů, které byly vidět z oken.

„Všiml jsem si,“ poznamenal vzápětí, „že mezi kolejnicemi je roztroušena řada třísek a některé židle vypadají jako nové. Pracovali tu v poslední době nějakí dlaždiči?“

„Ano,“ odpověděl Stopford, „myslím, že jsou teď na trati – alespoň jsem včera viděl pracovat partu poblíž Woldhurstu a prý něco zapálili; viděl jsem, jak se z toho kouří, když jsem sešel dolů.“

„Vskutku, a tahle prostřední řada kolejí je, předpokládám vleková?“

„Ano, na ni se posunují nákladní vlaky a prázdné nákladní vozy. Jsou tam uhořelé zbytky něčeho – stále doutnající, jak vidíte.“

Thorndyke nepřítomně hleděl na zčernalou hromadu, dokud ji před zraky nezakryl prázdný dobytčák na prostřední koleji. Za ním následovala řada nákladních vozů a za nimi osobní vůz, jehož jedno kupé – první třídy – bylo zavřené a zapečetěné. Vlak nyní začal poměrně náhle zpomalovat a o několik minut později jsme se ocitli ve stanici Woldhurst.

Bylo zřejmé, že zvěsti o Thorndykově příjezdu nás předběhly, protože na nástupišti čekal celý personál – dva vrátní, inspektor a přednosta stanice – a ten nám bez ohledu na svou důstojnost přišel pomoci se zavazadly.

„Myslíte, že bych si mohl prohlédnout vagón?“ zeptal se ho Thorndyke.

„Dovnitř ne, pane,“ odpověděl přednosta stanice. „Policie ho zapečetila. Musel byste se zeptat inspektora.“

„No, předpokládám, že se mohu podívat zvenčí?“ řekl Thorndyke, s čímž přednosta stanice ochotně souhlasil a nabídl se, že nás doprovodí.

„Jací další cestující první třídy tam byli?“

„Nikdo, pane. Byl tam jen jeden vůz první třídy a v něm byla jen sama zesnulá. Tahle aféra nás všechny strašně vyvedla z míry,“ pokračoval, když jsme se vydali na trať. „Byl jsem na nástupišti, když vlak přijel. Sledovali jsme, jak na trati hoří, a byl to silný požár, a zrovna jsem říkal, že budeme muset přesunout vůz s dobyt看kem, který stál na prostřední koleji, protože, víte, pane, kouř a jiskry se valily napříč a já myslel, že to vyděsí ubohá zvířata. A pan Felton nemá rád, když se s jeho zvířaty zachází hrubě. Říká, že stres kazí maso.“

„Nepochybně má pravdu,“ řekl Thorndyke. „Ale teď mi řekněte, myslíte si, že je možné, aby někdo nepozorovaně nastoupil do vlaku nebo z něj vystoupil na vedlejší koleji? Mohl by například člověk v jedné stanici nastoupit do kupé na vedlejší straně a v další stanici, když vlak zpomaluje, z něj vystoupit, aniž by ho někdo viděl?“

„O tom pochybuji,“ odpověděl přednosta stanice. „Přesto bych neřekl, že je to nemožné.“

„Děkuji. A ještě jedna otázka. Vidím, že máte na trati partu mužů, kteří pracují. Patří tito muži do revíru?“

„Ne, pane, jsou to cizinci, všichni do jednoho, a někteří z nich jsou pěkně drsní chlápci. Ale neřekl bych, že by v nich byla nějaká skutečná zloba. Kdybyste někoho z nich podezříval, že je do toho zapletený...“

„Ne,“ přerušil ho Thorndyke rychle. „Nikoho nepodezírám, ale chci si hned na začátku zjistit všechna fakta.“

„Samozřejmě, pane,“ odpověděl rozpačitě úředník a mlčky jsme pokračovali v cestě.

„Mimochodem, vzpomínáte si,“ řekl Thorndyke, když jsme se blížili k prázdnému vozu, „jestli byly dveře na straně kupé zavřené a zamčené, když bylo tělo objeveno?“

„Byly zavřené, pane, ale ne zamčené. Proč jste si myslel, pane, že...?“

„Nic, nic. To zapečetěné kupé je samozřejmě ono?“

Aniž by čekal na odpověď, začal s prohlídkou vozu, zatímco já jsem jemně bránil našim dvěma společníkům, aby mu nestínili, jak měli tendenci. Zvláštní pozornost věnoval postranní stupačce, a když si důkladně prohlédl část naproti osudnému kupé, pomalu přecházel od jednoho konce ke druhému s očima jen pár centimetrů od jejího povrchu, jako by něco hledal.

Poblíž zadní části se zastavil a vytáhl z kapsy kus papíru; pak navlhčenou špičkou prstu sebral z desky nějaký zjevně drobný předmět, který opatrně přenesl na papír, ten přeložil a vložil do kapesního sešitu.

Poté vylezl na stupátko, a když nahlédl okénkem do zapečetěného prostoru, vytáhl z kapsy malou prachovnici, kterou vyfoukl na okraje prostředního okna proud nehmotného kouřového prášku, přičemž věnoval nejprísnější pozornost nepravidelným

prašným skvrnám, v nichž se usazoval, a jednu z nich dokonce změřil na okenní římse kapesním pravítkem. Nakonec sestoupil dolů a poté, co pečlivě prohlédl blízkou podnož, oznámil, že pro tuto chvíli skončil.

Když jsme se vraceli dolů, minuli jsme pracujícího muže, který si zřejmě prohlížel židle a pražce s větším než náhodným zájmem.

„Tohle je, předpokládám, jeden z obkládačů?“ Thorndyke nadhodil přednostovi stanice.

„Ano, předák party,“ zněla odpověď.

„Jen ustoupím a promluví si s ním, když půjdete pomalu dál.“ Kolega se tedy rázně otočil a předběhl muže, s nímž zůstal několik minut v rozhovoru.

„Myslím, že na nástupišti vidím policejního inspektora,“ poznamenal Thorndyke, když jsme se blížili k nádraží.

„Ano, tamhle je,“ řekl náš průvodce.

„Předpokládám, že se přišel podívat dolů, co hledáte, pane?“ zeptal se jeden policista, i když tvrdil, že je tam jen náhodou. „Předpokládám, že byste rád viděl tu zbraň, pane?“ poznamenal, když se představil.

„Deštníkový bodák,“ opravil ho Thorndyke. „Ano, pokud mohu. Teď jdeme do márnice.“

„Tak to půjdete cestou kolem stanice, takže jestli se tam chcete podívat, půjdu s vámi.“

S tímto návrhem jsme souhlasili a všichni jsme se vydali k policejní stanici, včetně přednosty stanice, který byl na vše velmi zvědavý.

„Tady jste, pane,“ řekl inspektor, odemkl svou kancelář a uvedl nás dovnitř. „Neříkejte, že jsme obhajobě neposkytli všechny

možnosti. Jsou tu všechny věci obviněného, včetně samotné zbraně, kterou byl čin spáchán.“

„No tak,“ namítl Thorndyke, „nesmíme se unáhlit.“ Vzal si od důstojníka pevnou jasanovou hůl a poté, co si hrozivý bodec prohlédl skrz čočku, vytáhl z kapsy ocelové měrky, jimiž pečlivě změřil průměr bodce i hůlky, k níž byl připevněn. „A teď,“ řekl, když si měření zapsal do knihy, „se podíváme na barevnou krabičku a náčrtek. Ha! velmi pořádkumilovný muž, váš bratr. Pan Stopford. Tuby všechny na svých místech, paletové nože otřené, paleta vyčištěná a jasně otřená, štětce otřené – měly by se umýt, než ztuhnou – to všechno je velmi významné.“ Odlepil skicu od prázdného plátna, na němž byla připevněna, a postavil ji na židli na dobré světlo, poodstoupil, aby si ji prohlédl.

„A vy mi říkáte, že to je práce na pouhé tři hodiny!“ zvolal a podíval se na právníka. „To je opravdu obdivuhodný výkon.“

„Můj bratr je velmi rychlý pracovník,“ odpověděl Stopford sklesle.

„Ano, ale tohle je nejen úžasně rychlé; je to v jeho nejšťastnějším duchu – plné ducha a citu. Ale nesmíme se na to déle dívat.“ Vrátil plátno na kolíčky, a když si prohlédl medailonek a několik dalších předmětů, které ležely v zásuvce, poděkoval inspektorovi za zdvořilost a odešel.

„Ten náčrtek a barevná krabička mi připadají velmi sugestivní,“ poznamenal, když jsme šli po ulici.

„Mně také,“ řekl Stopford sklesle, „protože jsou pod zámkem, stejně jako jejich majitel, chudák.“

Těžce si povzdechl a mlčky jsme šli dál.

V márnici se zřejmě doslechli o našem příchodu, protože čekali u dveří s klíčem v ruce, a když jim ukázal koronerův příkaz, odemkli dveře a my jsme společně vstoupili, ale po chvilkovém pohledu na přízračnou, zahalenou postavu ležící na břidlicovém stole Stopford zbledl a ustoupil s tím, že na nás počká venku.

Jakmile se dveře zavřely a zamkly zevnitř, Thorndyke se zvědavě rozhlédl po holé, obílené budově. Střešním oknem dovnitř pronikal proud slunečního světla a dopadal na mlčenlivou postavu, která nehybně ležela pod přikrývkou, a jeden zbloudilý paprsek se zahleděl do kouta u dveří, kde byly na řadě kolíčků a na stolku vystaveny šaty mrtvé ženy.

„Na těch ubohých ostatcích je něco nevýslovně smutného, Jervisi,“ řekl Thorndyke, když jsme před nimi stáli. „Pro mě jsou tragičtější, plnější patetických náznaků než samotná mrtvola. Podívejte se na ten elegantní, žoviální klobouček a drahou sukni, která tam visí, tak opuštěná; na to jemné prádlo na stole, pečlivě složené – doufám, že to udělala manželka toho úředníka z márnice – na ty malé francouzské střevíčky a na ty prolamované hedvábné punčochy. Jak žalostně výmluvně vypovídají o neškodné ženské marnivosti a veselém, bezstarostném životě, který se v mžiku oka přetrhne. Nesmíme však podlehnout sentimentu. Je tu ohrožen jiný život, který je v naší moci.“

Zvedl klobouk z věšáku a otočil ho v ruce. Byl to, jak se říká, “klobouk s motivem” – obrovská, plochá, beztvará hmota z gázy, stuh a peří, volně posetá tmavomodrými flitry. V jedné části okraje byla otrhaná díra, z níž při pohybu klobouku v malých sprškách padaly třpytivé flitry.

„Tenhle klobouk se nosil nakloněný na levou stranu,“ řekl Thorndyke, „soudě podle celkového tvaru a umístění díry.“

„Ano,“ souhlasil jsem. „Jako klobouk vévodkyně z Devonshiru na Gainsboroughově portrétu.“

„Přesně tak.“

Setřásl několik flitrů do dlaně, a když klobouk nasadil na věšák, vhodil malé flitry do obálky, na kterou napsal: „Z klobouku“, a strčil si ji do kapsy. Pak přistoupil ke stolu, uctivě, ba dokonce něžně stáhl prostěradlo z tváře mrtvé ženy a s vážnou lítostí se na ni podíval. Byla to hezká tvář, bílá jako mramor, s klidným a mírumilovným výrazem, s napůl zavřenýma očima a orámovaná masou žlutých, mosazných vlasů; její krásu však kazila dlouhá lineární rána, napůl řezná, napůl modřina, táhnoucí se po pravé tváři od oka až k bradě.

„Hezká dívka,“ poznamenal Thorndyke, „obarvená blondýna. Jaký hřích, že se tak znetvořila tím příšerným peroxidem.“ Uhladil jí vlasy z čela a dodal: „Zdá se, že si to nanasla naposledy asi před deseti dny. U kořínků má asi čtvrt centimetru tmavých vlasů. Co si myslíte o té ráně na tváři?“

„Vypadá to, jako by při pádu narazila do nějakého ostrého úhlu, i když vzhledem k tomu, že sedadla ve vagonech první třídy jsou polstrovaná, nevím, do čeho se mohla uhodit.“

„Ne, tak to nebylo. A teď se podívejme na tu druhou ránu. Zapišete si popis?“ Podal mi svůj zápisník a já si zapisoval, jak mi diktoval: „Čistě proražená kruhová díra v lebce, palec za a nad okrajem levého ucha – průměr palec a sedm šestnáctin; hvězdicovitá zlomenina temenní kosti; membrány proraženy a mozek hluboko zasažen; roztržená rána na hlavě, zasahující dopředu až k okraji levé

očnice; úlomky gázy a flitrů na okrajích rány. To prozatím stačí. Doktor Morton nám sdělí další podrobnosti.“

Strčil si do kapsy měřítko a pravítko, vytáhl z pohmožděné kůže na hlavě jeden nebo dva uvolněné vlasy, které vložil do obálky s flitry, a poté, co prohlédl tělo, zda na něm nejsou další zranění nebo pohmožděniny (žádné tam nebyly), zatáhl prostěradlo a připravil se k odchodu.

Když jsme odcházeli z márnice, Thorndyke mlčel a byl hluboce zamyšlený a já jsem pochopil, že si dává dohromady fakta, která získal. Nakonec pan Stopford, který se na něj několikrát zvědavě podíval, řekl: „Pitva se bude konat ve tři hodiny a teď je teprve půl dvanácté. Co byste chtěl dělat dál?“

Thorndyke, který se navzdory svému duševnímu zaneprázdnění rozhlížel kolem sebe svým obvyklým bystrým a pozorným způsobem, se náhle zarazil a řekl: „Vaše zmínka o pitvě mi připomněla, že si musím sehnat volský roh.“

„Volský roh!“ vykřikl jsem a marně se snažil spojit si tuto věc s technikou patologa. „Co jste chtěl udělat s...“

Ale tady jsem se odmlčel, protože jsem si vzpomněl na přítelův odpor k jakýmkoli diskusím o jeho metodách před cizími lidmi.

„Předpokládám, že tuto věc hned tak neseženu?“

„Myslím, že ne,“ řekl Stopford. „Ale nemohl byste ho sehnat u řezníka? Hned naproti přes silnici je obchod.“

„Tak to bychom mohli zkusit,“ souhlasil Thorndyke, který už obchod pozoroval.

Přešel silnici směrem k obchodu, nad nímž se zlaceným písmem skvěl název “Felton”, a oslovil majitele, který stál u dveří, představil se a vysvětlil mu, co chce.

„Volský roh?“ řekl řezník. „Ne, pane, teď zrovna žádný nemám, ale odpoledne nechám zabít jedno zvíře a pak vám ho můžu dát. Vlastně,“ dodal po odmlce, „protože jde o důležitou věc, mohu vám dát zabít jednoho hned, pokud si to budete přát.“

„To je od vás velmi laskavé,“ řekl Thorndyke, „je to zvíře zcela zdravé?“

„Jsou ve skvělé kondici, pane. Sám jsem je vybral ze stáda. Ale vy si je klidně prohlédněte a vyberte si toho, kterého byste chtěl zabít.“

„Jste opravdu moc hodný,“ řekl Thorndyke vřele. „Jen zaběhnu do lékárny vedle, seženu vhodnou láhev a pak využiji vaší mimořádně laskavou nabídku.“

Spěchal do lékárny, z níž vzápětí vyšel s bílým papírovým balíčkem, a my jsme pak následovali řezníka úzkou uličkou vedle jeho obchodu. Vedla k ohradě s malou ohradou, v níž byli zavřeni tři krásní voli, jejichž lesklá černá srst velmi nápadně kontrastovala s dlouhými, šedobílými, téměř rovnými rohy.

„To jsou opravdu velmi pěkná zvířata, pane Feltone,“ řekl Thorndyke, když jsme se zastavili u ohrady, „a navíc jsou ve výborné kondici.“

Naklonil se nad ohradu a kriticky si zvířata prohlédl, zejména co se týče jejich očí a rohů; pak přistoupil k nejbližšímu z nich, zvedl hůl a šikovně poklepal na spodní stranu pravého rohu, načež podobně poklepal i na levý, což zvíře přijalo se strnulým překvapením.

„Podle stavu rohů,“ vysvětlil Thorndyke, když přešel k dalšímu volovi, „lze do jisté míry usuzovat zdraví zvířete.“

„Pánbůh vám žehnej, pane,“ zasmál se pan Felton, „nemají v rozích cit, k čemu by jim tam byl?“

Zjevně měl pravdu, protože druhý vůl byl ke zvukovému klepání na oba rohy stejně lhostejný jako ten první. Nicméně když se Thorndyke přiblížil ke třetímu volovi, nevědomky jsem se přiblížil, abych ho pozoroval, a všiml jsem si, že když hůl udeřila do rohu, zvíře se ve zjevném poplachu stáhlo, a když se úder opakoval, zjevně zneklidnělo.

„Nezdá se, že by se mu to líbilo,“ řekl řezník. „Vypadá to, jako by – no, to je divné!“

Thorndyke právě přiložil hůl k levému rohu a zvíře okamžitě zavrávalo, couvlo, zavrtělo hlavou a zasténalo. Nebylo však místo, aby couvlo dosahu, a Thorndyke se naklonil do ohrady a mohl si citlivý roh prohlédnout, což udělal s největší pozorností, zatímco řezník se na něj díval se zjevným rozrušením.

„Doufám, že si nemyslíte, že tomu zvířeti něco je, pane,“ řekl.

„To nemohu říct bez dalšího zkoumání,“ odpověděl Thorndyke. „Možná je postižený jen roh. Když ho necháte uříznout těsně u hlavy a pošlete mi ho do hotelu, podívám se na něj a řeknu vám to. A aby nedošlo k omylu, označím ho a přikryji, abych ho na jatkách ochránil před zraněním.“

Otevřel svůj balíček a vytáhl z něj lahvičku s širokým hrdlem a nápisem “Ox-gall”, plátek gutaperčového papíru, válečkový obvaz a tyčinku pečetního vosku. Podal láhev panu Feltonovi a pomocí tkáně a obvazu, který pevně upevnil pečetním voskem, obalil distální polovinu rohu.

„Odříznu roh a přinesu ho do hotelu sám,“ řekl pan Felton. „Za dvě a půl hodiny ho budete mít.“

Své slovo dodržel, protože za dvě hodiny už Thorndyke seděl u malého stolku u okna našeho soukromého obývacího pokoje v nejbližším hotelu. Stůl byl pokrytý novinami a ležel na něm dlouhý šedý roh a Thorndykeův cestovní kufřík, který byl nyní otevřený odhalil malý mikroskop a jeho příslušenství. Řezník seděl pevně usazen v křesle a s napůl podezřívavým pohledem upřeným na Thorndyka čekal na zprávu; já jsem se snažil veselými řeči zabránit panu Stopfordovi, aby upadl do naprosté sklíčenosti, ačkoli jsem i já nedůvěřivě sledoval poněkud záhadný postup svého kolegy.

Viděl jsem, jak rozvazuje obvaz a přikládá si k uchu roh, který mírně naklání sem a tam. Pozoroval jsem ho, jak si zblízka prohlíží jeho povrch čočkou, a pozoroval jsem ho, jak ze špičatého konce seškrabuje nějakou látku na skleněné sklíčko, a poté, co nanesl kapku nějakého činidla, začal seškrabanou látku vyrývat párem nasazených jehel. Poté podložil sklíčko pod mikroskop, a když ho minutu nebo dvě pozorně sledoval, prudce se otočil.

„Pojďte se na to podívat, Jervisi,“ řekl.

Ihned jsem ho poslechl. Byl jsem napjatý zvědavostí, přistoupil jsem k přístroji a přiložil k němu oko.

„Tak co vidíte?“ zeptal se.

„Multipolární nervové tělísko – velmi scvrklé, ale nezaměnitelné.“

„A tohle?“

Posunul sklíčko na nové místo.

„Dvě pyramidová nervová tělíška a několik částí vláken.“

„A co říkáte, že je to za tkáň?“

„Řekl bych, že bezpochyby mozková kůra.“

„Naprosto s vámi souhlasím. A vzhledem k tomu,“ dodal a obrátil se k panu Stopfordovi, „můžeme říci, že případ je prakticky uzavřen.“

„Uzavřen?“ vykřikl Stopford a vstal.

„Chci říct, že teď můžeme dokázat, kdy, kde a jak slečna Grantová zemřela. Pojdte si sem sednout a já vám to vysvětlím. Ne, nemusíte odcházet, pane Feltone. Budeme vás muset předvolat. Možná, bychom si měli projít fakta a zjistit, co z nich vyplývá. A nejprve si všimneme polohy těla, které leželo s nohama blízko dveří z boku, což ukazuje, že v okamžiku pádu zemřelá seděla, nebo spíš stála, blízko dveří. Dále je tu toto.“ Vytáhl z kapsy složený papír, který otevřel a ukázal na něm malý modrý flitr. „Je to jeden z flitrů, kterými byl ozdoben její klobouk, a v této obálce mám ještě několik dalších, které jsem sebral ze samotného klobouku.“

Tenhle jediný flitr jsem sebral na zadním konci postranní podnože a jeho přítomnost nám dává téměř jistotu, že slečna Grantová někdy vystrčila hlavu z okna na té straně.

Další důkazní materiál jsem získal tak, že jsem okraje mimobočního okna poprášil lehkým práškem, díky němuž byl na ostrém rohu pravé okenní římsy (tedy pravé strany zevnitř) viditelný mastný otisk dlouhý tři a čtvrt palce.

A nyní k důkazům, které poskytlo tělo. Rána na lebce se nachází za levým uchem a nad ním, je zhruba kruhová a měří nanejvýš jeden palec a sedm šestnáctin, a od ní směrem k levému oku vede trhaná rána na hlavě. Na pravé tváři je lineární pohmožděná rána dlouhá tři a čtvrt palce. Žádná další zranění nejsou. Další fakta nám poskytne toto...”

Zvedl roh a poklepal na něj prstem, zatímco advokát a pan Felton na něj zírali v němém úžasu. „Všimněte si, že je to levý roh, a vzpomeňte si, že byl velmi citlivý. Když k němu přiložíte ucho, zatímco ho budu napínat, uslyšíte skřípání zlomeniny v kostěném jádru. Teď se podívejte na špičatý konec a uvidíte několik hlubokých škrábanců, které se táhnou podélně, a tam, kde tyto škrábance končí, je průměr rohu, jak vidíte podle tohoto měřítka, jeden palec a sedm šestnáctin. Škrábance pokrývá suchá krvavá skvrna a na nejzazším konci je malá hmota zaschlé látky, kterou jsme s doktorem Jarvisem zkoumali mikroskopem a jsme přesvědčeni, že se jedná o mozkovou tkáň.“

„Dobrý bože!“ vykřikl Stopford dychtivě. „Chcete říct...“

„Fakta jsou jasné, pane Stopforde,“ přerušil ho Thorndyke. „Když se teď pozorně podíváte na tu krvavou skvrnu, uvidíte krátký kousek vlasu přilepený k rohovině a skrze tuto čočku můžete rozeznat kořenový krček. Všimněte si, že je to žlutý vlas, ale u kořene je černý, a naše měřítko nám ukazuje, že černá část je dlouhá čtrnáct šedesát čtyři palců. V této obálce je několik vlasů, které jsem odstranil z hlavy mrtvé ženy. Jsou to také blond vlasy, u kořínků černé, a když změřím černou část, zjistím, že je dlouhá čtrnáct šedesátin palce. A nakonec je tu tohle.“

Otočil roh a ukázal na malou skvrnu zaschlé krve. Byl v ní zapíchnutý modrý flitr.

Pan Stopford i řezník se na roh dívali v němém úžasu; pak se první z nich zhluboka nadechl a pohlédl na Thorndyka.

„Bezpochyby,“ řekl, „dokážete tu záhadu vysvětlit, ale já jsem naprosto zmatený, i když mě naplňujete nadějí.“

„A přitom je to docela jednoduché,“ opáčil Thorndyke, „i s těmi několika málo fakty, která máme před sebou a která jsou jen výběrem ze souboru důkazů, jež máme k dispozici. Ale já uvedu svou teorii a vy to posoudíte.“ Rychle načrtl na list papíru hrubý plán a pokračoval: „Když se vlak blížil k Woldhurstu, panovaly tyto poměry: Tady byl osobní vůz, tady hořící vůz a tady dobytčí vůz. V tom nákladáku byl tenhle vůl. Moje hypotéza je, že slečna Grantová v té době stála s hlavou vystrčenou z bočního okna a pozorovala hořící vůz. Její široký klobouk, který nosila na levé straně, jí zakrýval výhled na dobytčák, k němuž se blížila, a pak se stalo toto.“ Nakreslil další plán ve větším měřítku. „Jeden z volů – tenhle – vystrčil svůj dlouhý roh skrz mříže. Hrot tohoto rohu zasáhl hlavu zemřelého, přičemž utrpěl zlomeninu jádra od násilného úderu. Tato hypotéza je ze své podstaty pravděpodobná, odpovídá všem skutečnostem a tyto skutečnosti nepřipouští jiné vysvětlení.“

Advokát chvíli seděl jako omráčený, pak impulzivně vstal a chytil Thorndyka za ruce. „Nevím, co vám mám říct,“ zvolal chraptivě, „kromě toho, že jste mému bratrovi zachránil život, a za to ať vás Bůh odmění!“

Řezník se s pomalým úsměvem zvedl ze židle a řekl: „Neuvěřitelné, co pane?“

Thorndyke se nevyzpytatelně usmál.

Když jsme se následujícího dne vrátili do města, byli jsme čtyřčlenná skupina, v níž byl i pan Harold Stopford. Po verdiktu „smrt nešťastnou náhodou“, který porota koronera rychle vynesla, následovalo krátce po jeho propuštění z vazby a on teď seděl se svým bratrem a se mnou a se zaujetím poslouchal Thorndykeův rozbor případu.

„Takže, jak vidíte,“ uzavřel, „měl jsem šest možných teorií příčiny smrti, než jsem dorazil do Halbury, a zbývalo jen vybrat tu, která odpovídala skutečností. A když jsem viděl dobytčák, sebral ten flitr, slyšel popis volů a viděl klobouk a zranění, nezbylo mi nic jiného než doplnit mou teorii důkazy.“

„A nikdy jste nepochyboval o mé nevině?“ zeptal se Harold Stopford.

Thorndyke se na svého klienta usmál.

„Ne poté, co jsem viděl vaši krabičku s barvami a náčrtek, o bodci ani nemluvě.“

CIZINCŮV KLÍČ

Rozporuplnost lidské povahy je téma, které překvapivě zaměstnává tvůrce přísloví a ty morální filozofy, kteří si kladou za cíl objevovat a vysvětlovat zjevné věci, a zejména se snaží rozšířit onu formu zvrácenosti, která vyvolává odpor k věcem nabízeným z donucení a vzbuzuje touhu po nich, jakmile se jejich dosažení stane obtížným nebo nemožným. Ujišťují nás, že člověk, který měl danou věc na dosah a odložil ji, jakmile se ocitne mimo jeho dosah, shledá ji jako jedinou potřebnou a žádoucí věc; stejně jako domácí kočku, která se opovržlivě odvrátila od oblíbeného talíře, můžeme vzápětí spatřit s hlavou tvrdě zabořenou do džbánu s mlékem nebo jak potají a s hroznou chutí hasí žízeň u umyvadla v kuchyni.

K této zvláštnosti lidské mysli nepochybně přispěla skutečnost, že sotva jsem opustil klinickou stránku své profese ve prospěch právnické a usadil se v kanceláři svého přítele Thorndyka, slavného medicínsko-právního experta, abych působil jako jeho asistent či junior, můj dřívější způsob života, který se mi v době, kdy jsem se jím zabýval, zdál nesnesitelně otravný, ovšem nyní jsem se občas přistihl, že toužím znovu sedět u lůžka, luštit zmatené příznaky a ovládat tu největší moc, kterou člověk má, moc zahnat utrpení a odvrátit příchod smrti.

Proto jsem se jednoho rána o dlouhých prázdninách ocitl v Larches v Burlingu, kde jsem měl plně na starosti ordinaci svého starého přítele doktora Hanshawa, který byl na rybářské dovolené v Norsku. Nezůstal jsem však opuštěný, protože paní Hanshawová zůstala na svém místě a v prostorném staromódním domě se navíc ubytovali tři návštěvníci. Jednou z nich byla sestra doktora Hanshawa, paní Haldeanová, vdova po bohatém manchesterském bavlnářském továrníkovi; druhou byla její neteř, slečna Lucy Haldeanová, velmi pohledná a půvabná třiaadvacetiletá dívka; a třetí nebyl nikdo menší než Fred, jediné dítě paní Haldeanové, šikovný šestiletý chlapec.

„Je to jako za starých časů – a velmi příjemných časů – když vás vidím sedět u našeho snídaňového stolu, doktore Jervisi.“ S těmito laskavými slovy a přátelským úsměvem mi paní Hanshawová podala šálek s čajem.

Uklonil jsem se. „Největším potěšením altruisty,“ odpověděl jsem, „je rozjímat nad štěstím druhých.“

Paní Haldeanová se zasmála. „Děkuji vám. Vidím, že jste se zcela nezměnil. Stále stejně uhlazený a – mám říct oleaginózní?“

„Ne, prosím, ne!“ vykřikl jsem poplašeně.

„Tak to neudělám. Ale co říká doktor Thorndyke na tuhle vaši změnu? Jak se dívá na tuto recidivu od lékařské jurisprudence k běžné obecné praxi?“

„Thorndyke se nenechává strhnout žádnou katastrofou a nejenže se na ‘úpadek a odpadnutí lékařského právníka’ dívá s filozofickým klidem, ale dokonce tento recidivismus, jak ho nazýváte, podporuje. Myslí si, že by pro mě mohlo být užitečné studovat aplikaci medicínsko-právních metod v obecné praxi.“

„To zní dost nepříjemně – tedy pro pacienty,“ poznamenala slečna Haldeanová.

„Velmi,“ souhlasila její teta. „Velmi chladnokrevné. Co je doktor Thorndyke za člověka? Jsem na něj docela zvědavá. Je například vůbec lidský?“

„Je zcela lidský a uznávanými testy lidskosti jsou, jak jsem pochopil, obvyklý vzpřímený postoj při pohybu a relativní poloha konce palce...“

„To nemyslím,“ přerušila mě paní Haldeanová. „Mám na mysli člověka ve věcech, na kterých záleží.“

„Myslím, že na těch věcech záleží,“ opáčil jsem. „Uvažte, paní Haldeanová, co by se stalo, kdyby byl můj učený kolega spatřen v paruce a taláru, jak kráčí k soudu v jiném než vzpřímeném postoji. Byl by to veřejný skandál.“

„Nemluv s ním, Mabel,“ řekla paní Hanshawová, „je nenapravitelný. Co se sebou dnes ráno děláš, Lucy?“

Slečna Haldeanová (která spěšně odložila šálek, aby se zasmála mému imaginárnímu obrázku doktora Thorndyka v roli čtyřnožce) se na okamžik zamyslela.

„Myslím, že si načrtnu tu skupinu bříz na okraji Bradhamského lesa,“ řekla.

„V tom případě, vám mohu pomoci odnést vaše věci, protože musím navštívit pacienta v Bradhamu.“

„Využívá svůj čas,“ poznamenala zlomyslně paní Haldeanová k mé hostitelce. „Ví, že až přijede pan Winter, ustoupí do krajního pozadí.“

Douglas Winter, jehož příjezd se očekával v průběhu týdne, byl snoubencem slečny Haldeanové. Jejich zasnoubení se poněkud